

DEGENEESKUNDESTUDENT
ARTS VAN DE TOEKOMST

Onderzoeksrapport

2017

Zorg van de toekomst

DEGENEESKUNDESTUDENT
ARTS VAN DE TOEKOMST

Wies Bontje

De Geneeskundestudent
Mercatorlaan 1200
Postbus 20051
3502 LB Utrecht

T: (030) 28 23 399
E-mail: info@degeneeskundestudent.nl
www.degeneeskundestudent.nl

Inhoudsopgave

- 1.** Inleiding
- 2.** De Geneeskundestudent
- 3.** Methode
- 4.** Resultaten
 - Enquête algemeen
 - Enquête zorg van de toekomst
- 5.** Conclusie
- 6.** Aanbevelingen
- 7.** Referenties
- 8.** Contactgegevens
- 9.** Bijlagen

1. Inleiding

De veranderende zorgvraag, oplopende kosten van de zorg en maatschappelijke ontwikkelingen maken de zorg van de toekomst een thema dat op dit moment veel aandacht krijgt. Voor de huidige geneeskunde studenten is dit thema zeer relevant, aangezien dit de zorgprofessionals zijn die later geconfronteerd worden met deze ontwikkelingen. Echter wanneer men kijkt naar de landelijke discussies spelen geneeskundestudenten geen of maar een zeer beperkte rol.

De zorg van de toekomst is een breed concept. In grote lijnen is dit gebaseerd op de verschillende rapporten die vanuit beroepsverenigingen, overheidsinstanties, Nederlandse Zorgautoriteit zijn verschenen waarin voorspellingen worden gedaan over hoe de zorg van de toekomst eruit zou zien. Het gaat hier om de gezondheidszorg in Nederland rond het jaar 2030. (1, 2)

Deze discussies gaan echter wel over ontwikkelingen in de zorg die van invloed zullen zijn op het toekomstige werk van de huidige geneeskunde studenten. Dit is de reden waarom de portefeuille Zorg van de Toekomst is gestart binnen De Geneeskundestudent. De Geneeskundestudent is een landelijke vereniging die de belangen behartigd van alle geneeskunde studenten. Het doel van de portefeuille zorg van de toekomst enerzijds het betrekken van huidige studenten met de zorg van de toekomst en daarbij de stem van de geneeskundestudent te vertegenwoordigen in de landelijke discussies. Hiervoor is het van belang inzicht te hebben in het perspectief van de geneeskunde studenten. Het doel van dit onderzoek is het inventariseren wat de mate van betrokkenheid, de verwachtingen en de standpunten zijn van de huidige geneeskunde over de toekomst van de zorg.

Het doel van dit onderzoek is het inventariseren wat de verwachtingen, de betrokkenheid en de standpunten zijn van de huidige geneeskunde over de toekomst van de zorg. De vragen die centraal staan in dit onderzoek zijn:

1. Hoe denken studenten over de rol van de opleiding in het voorbereiden van de studenten op het werken in de zorg van de toekomst?
2. Hoe betrokken zijn geneeskunde studenten met de discussies over de zorg van de toekomst?
3. Wat verwachten geneeskunde studenten van de zorg van de toekomst?

Om deze vragen te beantwoorden zijn er verschillende vragen opgenomen in de jaarlijkse enquête van DeGeneeskundestudent. In totaal zijn er 7 vragen opgenomen over het onderwerp Zorg van de Toekomst. De enquêtevragen zoals deze zijn voorgelegd aan de respondenten zijn terug te vinden in Bijlage 9.1.

2. De Geneeskundestudent

De Geneeskundestudent is dé landelijke belangenbehartiger van geneeskundestudenten. In 1996 is De Geneeskundestudent opgericht onder de naam 'KNMG Studentenplatform', als onafhankelijk overlegorgaan van de artsenfederatie KNMG (Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst), de belangenbehartiger van artsen in Nederland. Sinds maart 2015 is De Geneeskundestudent een zelfstandige vereniging en één van de acht federatiepartners van de KNMG. Om te weten wat er onder de geneeskundestudenten speelt, wordt er jaarlijks onder de ruim 17.000 leden een enquête gehouden met daarin vragen over actuele onderwerpen binnen de geneeskundestudie. Resultaten van deze enquête vormen de basis voor adviezen die De Geneeskundestudent geeft aan medische faculteiten en andere belanghebbenden in het medisch onderwijs. Tevens worden de resultaten gepubliceerd in verschillende tijdschriften en gepresenteerd op congressen.

3. Methode

Het lidmaatschap van De Geneeskundestudent is gratis voor geneeskundestudenten uit alle opleidingsjaren. In november 2016 is een e-mail gestuurd naar alle leden met daarin een uitnodiging om een digitale enquête in te vullen. Elke student ontving in deze e-mail een persoonlijke link om de enquête in te vullen. Zodra de vragenlijst was ingevuld, kon deze link niet meer gebruikt worden.

De vragen voor deze enquête zijn opgesteld door De Geneeskundestudent in overeenstemming met de KNMG. De enquête bestond in totaal uit 40 vragen, waarvan 23 vragen over het onderwerp burn-out. Alle vragen waren geformuleerd als multiplechoicevragen. Bij een aantal vragen konden studenten meerdere antwoordopties aanvinken. Een aantal vragen bevatte een 'anders, namelijk ...' mogelijkheid, waarna een open antwoord ingevuld kon worden.

Alle gegevens zijn voor categorische variabelen gepresenteerd als absolute aantallen en percentages en voor continue variabelen als gemiddelden en standaarddeviaties. Verschillen in categorische variabelen zijn getest middels chikwadrotoetsen.

Alle statistische analyses werden uitgevoerd met IBM SPSS. Statistische significantie is vastgesteld bij $p < 0,05$. Er is geen extern bureau ingeschakeld om de data te analyseren.

4. Resultaten

4.1 Algemeen

Op 23 november 2016 is de enquête geopend voor alle leden van De Geneeskundestudent, waarna deze op 10 januari 2017 werd gesloten. Bij het sluiten van de enquête hebben 2343 studenten de enquête volledig ingevuld, met een netto responsepercentage van 16,1%. Van de 2343 studenten die de enquête volledig hadden ingevuld, waren 4 studenten langer dan zes maanden afgestudeerd. Deze studenten zijn van verdere deelname aan de enquête ontsloten. Respondenten die de enquête niet volledig hebben ingevuld, zijn wel meegenomen in de berekeningen, indien alle vragen van het desbetreffende onderwerp ingevuld waren.

Van alle respondenten was 23,1% man en 76,9% vrouw. Het vrouwelijke respondentenpercentage is daarmee hoger dan het landelijke gemiddelde van vrouwelijke geneeskundestudenten (66%). De gemiddelde leeftijd van de vrouwelijke respondenten is met 22,05 lager dan de gemiddelde leeftijd onder de mannelijke respondenten (22,84). **(Zie tabel 1, 2 en 3)**

Op de Rijksuniversiteit Groningen werd het hoogste responsepercentage gezien, namelijk 19,4% van alle respondenten. **(Zie tabel 4 en figuur 1)**

Het vierde studiejaar is het beste vertegenwoordigd met 451 studenten (19,3%). Gekeken naar bachelor- en masterfase, ligt de respons het hoogst onder masterstudenten (53,6% vs. 40,1%). **(Zie tabel 5)**

Kijkend naar de fase van de studie, gaven 1004 (42,9%) respondenten aan nog geen coschappen te lopen en 94 (4,0%) studenten dat ze in de wachttijd zitten voor de coschappen. In totaal liepen 1056 (45,0%) respondenten al wel coschappen. **(Zie tabel 6)**

Tabel 1

Wat is je geslacht?	N	%
Man	540	23,1
Vrouw	1801	76,9
TOTAAL	2341	100

Tabel 2

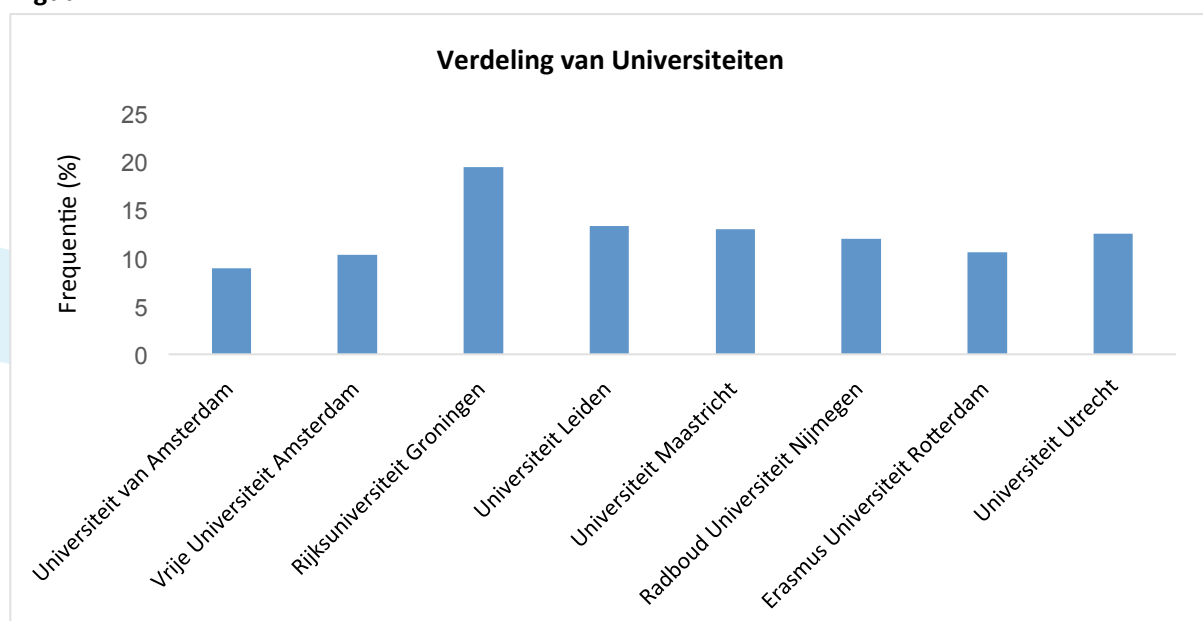
Wat is je leeftijd?	N	%
<17	1	0,04
17 – 20	692	29,56
21 – 25	1400	59,80
26 – 30	228	9,75
>30	20	0,85
TOTAAL	2341	100

Tabel 3

Wat is je leeftijd?	Gemiddelde leeftijd (jaren)	SD (range)
Man	22,84	3,00 (<17 - >30)
Vrouw	22,05	2,70 (<17 - >30)
TOTAAL	22,33	2,78 (<17 - >30)

Tabel 4

Aan welke universiteit studeer je?	N	%
Universiteit van Amsterdam	208	8,9
Vrije Universiteit Amsterdam	204	10,3
Rijksuniversiteit Groningen	455	19,4
Universiteit Leiden	311	13,3
Universiteit Maastricht	305	13,0
Radboud Universiteit Nijmegen	282	12,0
Erasmus Universiteit Rotterdam	248	10,6
Universiteit Utrecht	292	12,5
TOTAAL	2341	100

Figuur 1

Tabel 5

In welk studiejaar zit je?	N	%
1	368	15,7
2	255	10,9
3	315	13,5
4	451	19,3
5	383	16,4
6	420	17,9
SUMMA/A-KO jaar 1	12	0,5
SUMMA/A-KO jaar 2	12	0,5
SUMMA/A-KO jaar 3	15	0,6
SUMMA/A-KO jaar 4	36	1,5
Korter dan zes maanden afgestudeerd	71	3
TOTAAL	2338	100

Tabel 6

Loop je al coschappen? *		N	%
	Ik loop geen coschappen**	1004	42,9
Nee	Ik loop nog geen coschappen***	94	4,0
	Ik zit in de wachttijd voor mijn coschap	189	8,1
	Subtotaal	1292	55,0
Ja	Ik loop coschappen	1056	45,0
TOTAAL		2343	100

* Deze vraag is enkel gesteld aan die studenten die in een studiejaar zitten waarin het mogelijk is om coschappen te lopen. Dit is bepaald per universiteit.

** Deze groep bestaat uit bachelorstudenten en de overige studenten die niet deze vraag hebben gekregen tijdens de enquête.

*** Deze groep bestaat uit studenten die wel al in een studiejaar zitten waarin het mogelijk is om coschappen te lopen, maar nog niet aan coschappen zijn begonnen.

4.2 Zorg van de toekomst

De zeven vragen uit de enquête over de zorg van de toekomst zijn te verdelen in drie sub onderwerpen, gebaseerd op de onderzoeksvragen: De rol van de opleiding, betrokkenheid van de studenten en verwachtingen over de toekomst. Hieronder zullen de belangrijkste resultaten worden besproken.

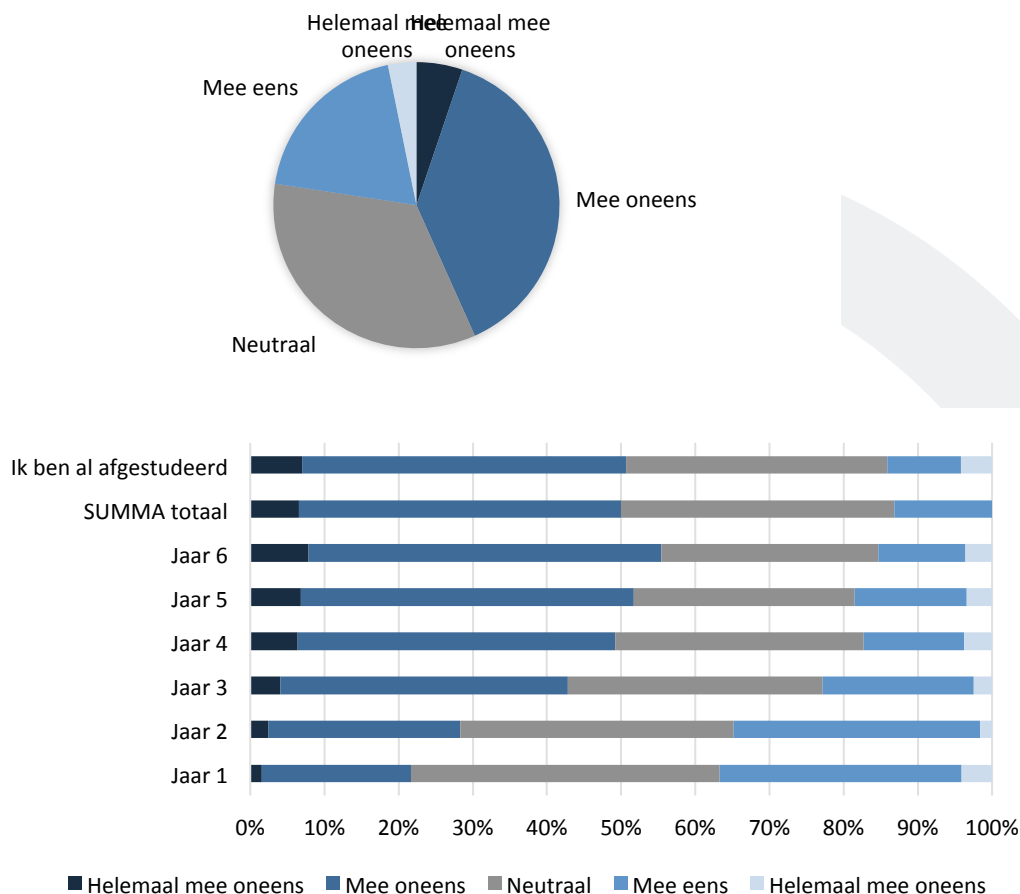
Rol van de opleiding

Aan de respondenten is gevraagd of ze zich goed voorbereid voelen door de opleiding om te werken in de zorg zoals deze eruit ziet in 2035. Van alle respondenten geeft de grootste groep aan het hiermee oneens te zijn (38,1%), daarnaast geeft nog 5,2% aan 'helemaal oneens te zijn' met deze stelling. Van de overige studenten is het grootste gedeelte 34,1% neutraal. De groep die aangeeft wel goed voorbereid te worden door de opleiding, bestaat uit de overige 19,4% (eens) en 3,2% (helemaal eens). **(Zie figuur 4)**

Wanneer wordt gekeken naar de resultaten per faculteit lijken er geen grote verschillen te zijn.

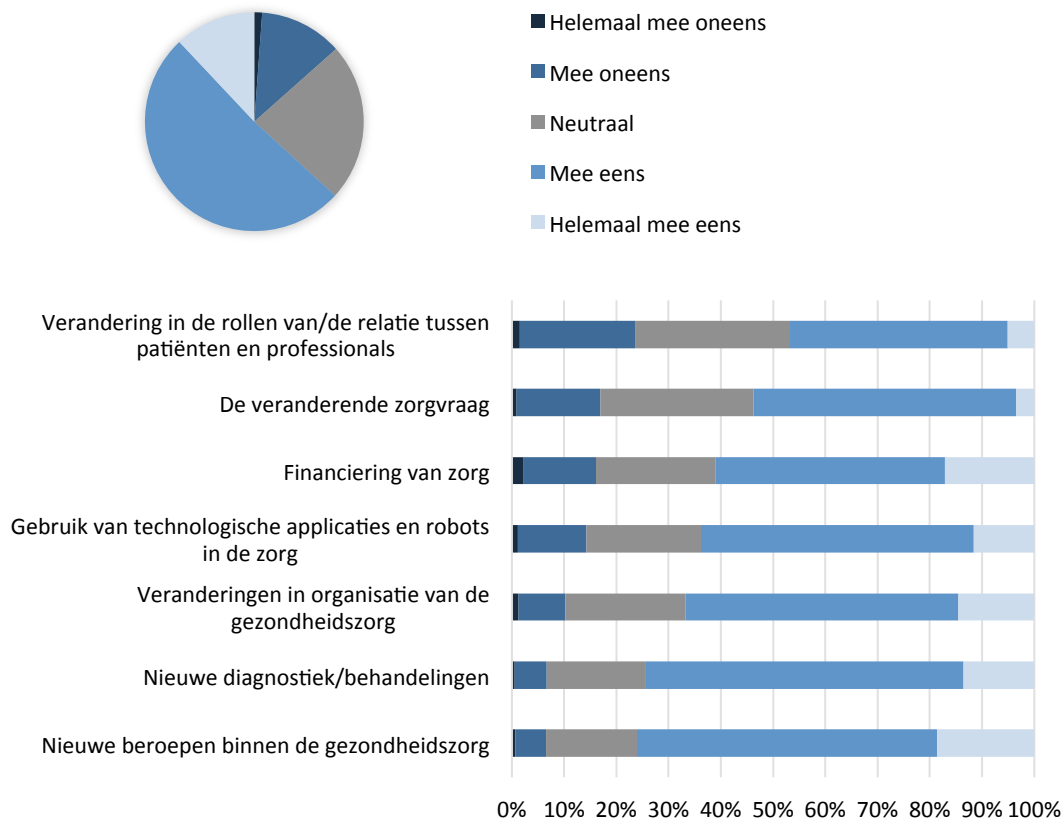
Wanneer wordt gekeken naar de resultaten per studiejaar zijn er wel verschillen op te merken. Zo geven bachelor studenten uit jaar 1 in 38% van de gevallen aan zich goed voorbereid te voelen voor het werken in de toekomstige zorg. In jaar 6 is dit 16% die zich goed voorbereid voelt. Andersom geldt dat deze laatste groep het hoogste percentage heeft van studenten die aangeeft het oneens te zijn met de stelling dat de opleiding zorgt voor een goede voorbereiding (56%). In jaar 1 is dit slechts 22% van de studenten. Er lijkt een verband te zijn met het studiejaar en de mate waarin studenten zich voorbereid voelen op het werken in de toekomstige zorg. Waarbij de oudere studenten negatiever staan tegenover de opleiding **(Zie figuur 4)** Vergelijkbare resultaten zijn te zien bij de SUMMA studenten.

Figuur 4

Aan de respondenten zijn vervolgens een aantal onderwerpen voorgelegd die mogelijk een rol spelen in de toekomstige zorg, met de vraag voor welk onderwerp ze meer aandacht willen in de opleiding. Over alle categorieën gaf een meerderheid van de studenten aan het 'eens' of 'helemaal eens' te zijn met dat er meer aandacht voor moet komen in de opleiding (51% en 12% respectievelijk) (zie figuur 5). Binnen de categorieën gaven de studenten aan vooral meer aandacht te willen voor: nieuwe beroepen binnen de gezondheidszorg en nieuwe diagnostiek en behandelingen. Minder hoog scoorde meer aandacht voor de veranderende rollen/relatie tussen de patiënt en de zorgprofessional. (zie figuur 5)

Figuur 5

Betrokkenheid van studenten

Bij de vraag of studenten betrokken zijn bij discussies over de zorg van de toekomst was sprake van een normaal verdeling, het grootste gedeelte van de studenten antwoorden 'neutraal' en maar weinig studenten geven aan 'helemaal oneens' of 'eens' te zijn. Het percentage studenten die aangeeft betrokken te zijn, is groter dan het percentage dat aangeeft dit niet te zijn, echter de verschillen zijn zeer klein.

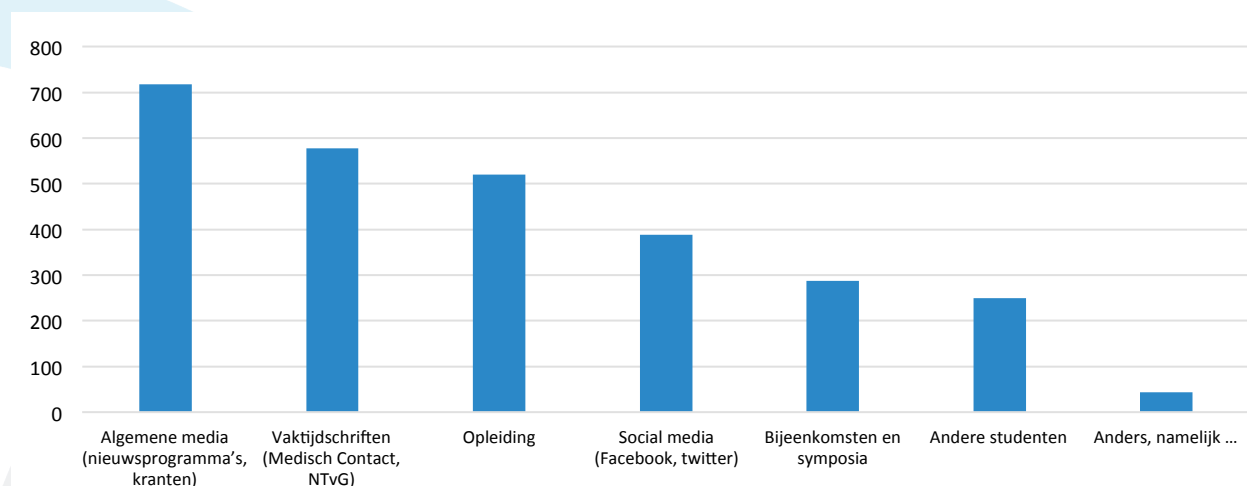
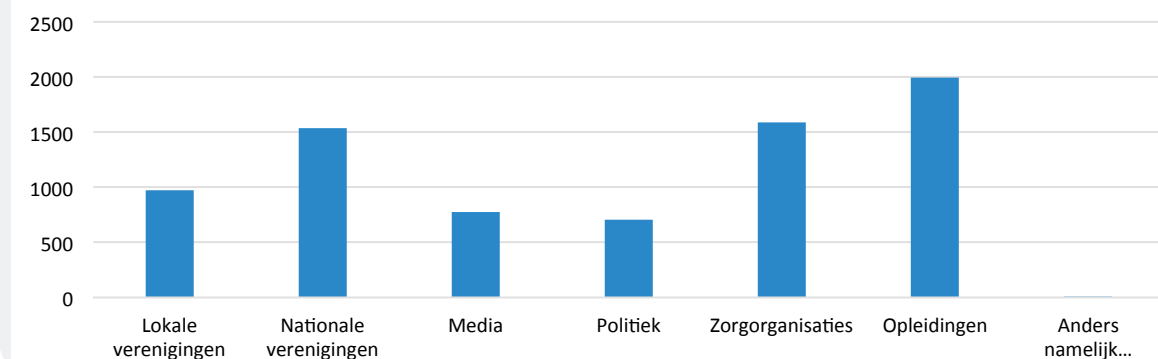
Er is ook gekeken hoe de resultaten zich verhouden per jaargang. In tegenstelling tot de vraag of studenten meer aandacht in de opleiding willen, waren hier geen grote verschillen tussen de jaren.

Met de stelling of studenten een actievere rol moeten krijgen in de discussies over de zorg van toekomst waren 59,9% van de studenten het eens en 10,9% waren het helemaal eens. Van de studenten die aangaven betrokken te zijn, geeft een meerderheid van de studenten aan door media (85%), vaktijdschriften (69%) en/of opleiding (62%) hiermee in aanraking te zijn gekomen. Naast de zes multiple choice opties konden de studenten ook kiezen voor de optie 'anders namelijk..'. Dit werd ingevuld door 46 studenten (5,5%). De antwoorden konden in grote lijnen in drie groepen worden verdeeld, partijen gerelateerd aan de zorgpraktijk, studie gerelateerd en sociale contacten.

Tabel 8

		N
Zorgpraktijk	Werk in zorgsector	5
	Artsen	3
	Beroepsgroepen & verenigingen	2
Studie gerelateerd	Andere studie	6
	Extra curriculaire activiteiten	1
	Minor	1
	Honours programma	1
	Stages/coschappen	4
Sociale contacten	Bestuur en medezeggenschapsfuncties	5
	Politieke jongerenorganisatie	2
	Vrienden en familie	10
	Niet	1
	Overig	3

De opleiding (85,3%) is de partij waardoor de studenten het liefste geïnformeerd willen worden. Daarnaast werden ook zorgorganisaties (67,9%) en nationale verenigingen (65,7%) door het merendeel van studenten genoemd als partij. Van de antwoordopties werd media het minst gekozen (33%). Tien studenten hadden een antwoord dat buiten de voorgelegde categorieën viel, inclusief vijf studenten die aangaven niet geïnformeerd willen worden.

Figuur 6

Figuur 7

Verwachtingen over de toekomst

De studenten is gevraagd naar de mate van verandering betreffende de volgende onderwerpen:

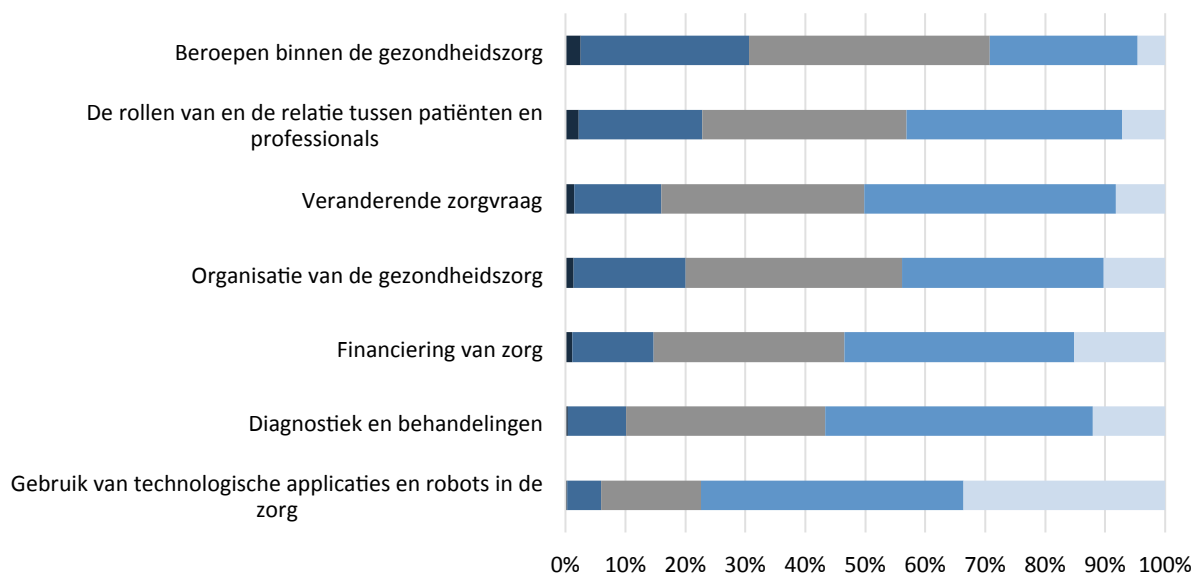
- Gebruik van technologische applicaties en robots,
- Diagnostiek en behandelingen,
- Financiering van de zorg,
- Organisatie van de gezondheidszorg,
- Veranderde zorgvraag, de rollen van de relatie tussen patiënten en professionals,
- Beroepen binnen de gezondheidszorg

De studenten werden gevraagd hierbij een cijfer te geven tussen de 1 en de 5 waarbij 1 staat voor geen verandering en 5 voor veel verandering.

Gemiddeld over alle zes onderwerpen gaven de meeste studenten een 4 op de schaal van 1-5. De meeste verandering werd verwacht op gebied van technologische applicaties en robots, diagnostiek en behandelingen en de financiering van de zorg.

Minste verandering werd verwacht op gebied van beroepen binnen de gezondheidszorg.

Figuur 8

Over dezelfde onderwerpen is gevraagd aan de studenten of ze voor het onderwerp meer aandacht willen op een 5-likert scale. Over het algemeen lijkt er een verband te zijn waarbij geldt hoe hoger de verwachte verandering, hoe meer studenten ook aangeven meer aandacht te willen voor het onderwerp binnen de opleiding.

Dit verband is het meest duidelijk bij nieuwe diagnostiek en behandelingen, waarbij zowel veel verandering wordt verwacht als dat veel studenten aangeven hier meer aandacht voor te willen. Voor de relatie tussen arts-patiënt wordt weinig verandering verwacht en daarvoor is de minste behoefte voor meer aandacht in de opleiding. Dit verband gaat het minst op voor nieuwe beroepen binnen de gezondheidszorg. Waarbij de minste verandering wordt verwacht, maar het meest wordt aangegeven aandacht te willen voor het onderwerp in de opleiding. Voor technologische applicaties en robots in de zorg lijken de studenten in vergelijking met de mate van verandering die ze verwachtten, dit niet evenredig meer, onder de aandacht in de opleiding te willen. **(Zie tabel 9)**

Tabel 9

Behoeftte aan meer aandacht in opleiding (van veel naar weinig)	Verwachte verandering (van veel naar weinig)
Nieuwe beroepen binnen de gezondheidszorg	Gebruik van technologische applicaties en robots in de zorg
Nieuwe diagnostiek/behandelingen	Diagnostiek en behandelingen
Veranderingen in organisatie van de gezondheidszorg	Financiering van zorg
Gebruik van technologische applicaties en robots in de zorg	Organisatie van de gezondheidszorg
Financiering van zorg	Veranderende zorgvraag
De veranderende zorgvraag	De rollen van en de relatie tussen patiënten en professionals
Verandering in de rollen van/de relatie tussen patiënten en professionals	Beroepen binnen de gezondheidszorg
Nieuwe beroepen binnen de gezondheidszorg	Gebruik van technologische applicaties en robots in de zorg
Nieuwe diagnostiek/behandelingen	Diagnostiek en behandelingen
Veranderingen in organisatie van de gezondheidszorg	Financiering van zorg
Gebruik van technologische applicaties en robots in de zorg	Organisatie van de gezondheidszorg
Financiering van zorg	Veranderende zorgvraag

5. Conclusie

Slechts een kwart (22,6%) van de studenten geeft aan zich goed voorbereid te voelen op de toekomstige zorg. Studenten die verder zijn in hun studie voelen zich minder goed voorbereid.

Voor veel thema's die spelen in discussies rondom toekomstige zorg willen studenten meer aandacht in de opleiding. Met name voor nieuwe beroepen binnen de gezondheidszorg en nieuwe diagnostiek/behandelingen. De meeste verandering wordt verwacht op het gebied van technologische applicaties/robotica. Studenten geven aan het minst aandacht te willen besteden aan de rollen/relatie tussen arts en patiënt.. Daarbij is dit ook een onderwerp waar relatief weinig verandering wordt verwacht. Dit is in contrast met veel adviezen en rapporten die de afgelopen jaren zijn gepubliceerd, waarbij vaak de veranderde relatie tussen arts en patiënt wordt beschreven. (1, 2) Media is voor veel studenten de manier om in contact te komen met het onderwerp de zorg van de toekomst. Meer dan de helft van de studenten geeft aan, dat studenten een actievere rol zouden moeten spelen in discussies over toekomstige zorg, maar vinden ook dat de opleiding hier een rol in zou moeten spelen.

6. Aanbevelingen

- Opleiding zou meer aandacht moeten besteden aan thema's die te maken hebben met toekomstige zorg, hier is behoefte aan.
- Meer onderzoek is nodig om te kijken waarom studenten zich niet goed voorbereid voelen om te werken in toekomstige zorg.
- Meer onderzoek nodig om te bepalen waarom studenten aangeven actievere rol te willen spelen, wat willen ze precies doen en op welke manier.

7. Referenties

1. van Vliet K, Grotendorst, A., Roodbol, P. , . Anders kijken, anders leren, anders doen. Diemen: Zorginstituut Nederland; 2016.
2. 2025 WZ. BRIDGE THE G@PP. De brug tussen zorgverlener, patient en eHealth. Utrecht: Werkgroep Zorg; 2017.

8. Contactgegevens

Portefeuillehouder Zorg van de toekomst

Wies Bontje

E-mail: wies.bontje@degeneeskundestudent.nl

De Geneeskundestudent, federatiepartner van de KNMG

Domus Medica

Mercatorlaan 1200

3528 BL Utrecht

Postadres:

Postbus 20051

3502 LB Utrecht

E-mail: info@degeneeskundestudent.nl

Telefoon: 030 - 282 38 27

www: www.degeneeskundestudent.nl

9. Bijlagen

Tabellen: Rol opleiding

Ik word door mijn opleiding goed voorbereid op het werken in de zorg, zoals deze er eruit zal zien in 2035.

PER FACULTEIT	AMC	EMC	LUMC	MUMC	RMC	RUG	UMCU	VU	Totaal
Helemaal mee oneens	14	8	15	17	16	20	15	17	122
	6,8%	3,2%	4,8%	5,6%	5,7%	4,4%	5,2%	7,1%	5,2%
Mee oneens	86	93	106	114	116	177	99	99	890
	41,5%	37,7%	34,1%	37,4%	41,3%	38,9%	34,0%	41,2%	38,1%
Neutraal	66	76	123	121	72	146	120	72	796
	31,9%	30,8%	39,5%	39,7%	25,6%	32,1%	41,2%	30,0%	34,1%
Mee eens	29	64	62	46	61	97	50	45	454
	14,0%	25,9%	19,9%	15,1%	21,7%	21,3%	17,2%	18,8%	19,4%
Helemaal mee eens	12	6	5	7	16	15	7	7	75
	5,8%	2,4%	1,6%	2,3%	5,7%	3,3%	2,4%	2,9%	3,2%

Ik word door mijn opleiding goed voorbereid op het werken in de zorg, zoals deze er eruit zal zien in 2035.

PER STUDIEFASE	Jaa r 1	Jaa r 2	Jaa r 3	Jaa r 4	Jaa r 5	Jaa r 6	SUMMA/ A-KO jaar 1	SUMMA/ A-KO jaar 2	SUMMA/ A-KO jaar 3	SUMMA/ A-KO jaar 4
Helemaal mee oneens	6	3	2	9	11	2	0	0	0	0
	1,6 0%	1,2 0%	0,6 0%	2,0 0%	2,9 0%	0,5 0%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Mee oneens	109	70	88	136	113	107	2	2	3	6
	29, 60 %	27, 50 %	27, 90 %	30, 20 %	29, 50 %	25, 50 %	16,70%	16,70%	20,00%	16,70%
Neutraal	142	96	112	142	127	142	3	5	7	11
	38, 60 %	37, 60 %	35, 60 %	31, 50 %	33, 20 %	33, 80 %	25,00%	41,70%	46,70%	30,60%
Mee eens	101	78	105	151	125	162	7	5	4	18
	27, 40 %	30, 60 %	33, 30 %	33, 50 %	32, 60 %	38, 60 %	58,30%	41,70%	26,70%	50,00%
Helemaal mee eens	10	8	8	13	7	7	0	0	1	1
	2,7 0%	3,1 0%	2,5 0%	2,9 0%	1,8 0%	1,7 0%	0,00%	0,00%	6,70%	2,80%

Ik zou in mijn opleiding meer aandacht willen voor...

DEGENEESKUNDESTUDENT

	Nieuwe beroepen binnen de gezondheidszorg	Nieuwe diagnostiek/ behandelingen	Veranderingen in organisatie van de gezondheidszorg	Gebruik van technologische applicaties en robots in de zorg	Financiering van zorg	De veranderende zorgvraag	Verandering in de rollen van/ de relatie tussen patiënten en professionals	Totaal /totaal aantal categorieën
Helemaal meeneens	15	11	30	26	52	22	35	27,3
	1%	1%	1%	1%	2%	1%	2%	1%
Mee eens	137	145	208	305	324	373	515	286,7
	6%	6%	9%	13%	14%	16%	22%	12%
Neutraal	407	443	538	514	535	687	695	545,6
	17%	19%	23%	22%	23%	29%	30%	23%
Mee eens	1344	1420	1220	1221	1026	1173	972	1196,6
	58%	61%	52%	52%	44%	50%	42%	51%
Helemaal meeeens	434	318	341	271	400	82	120	280,9
	19%	14%	15%	12%	17%	4%	5%	12%

Tabellen: Betrokkenheid van studenten

DEGENEESKUNDESTUDENT
ARTS VAN DE TOEKOMST

Ik ben op de hoogte van de discussies die spelen op gebied van de zorg van de toekomst

	N	%
Helemaal mee oneens	34	1,5
Mee oneens	656	28
Neutraal	807	34,5
Mee eens	786	33,6
Helemaal mee eens	56	2,4
Total	2339	100

Op welke manier ben je in aanraking gekomen met het onderwerp zorg van de toekomst?

	N	%
Algemene media	716	85
bijeenkomsten en symposia	287	34,1
Opleiding	520	61,8
Social media	388	46,1
Vaktijdschriften	577	68,5
andere studenten	249	29,6
anders namelijk...	46	5,5

Door welke partijen zou jij geïnformeerd en/of betrokken willen worden over/bij de discussies over de zorg van de toekomst?

	N	%
Lokale verenigingen	972	41,6%
Nationale verenigingen	1.537	65,7%
Media	773	33,0%
Politiek	703	30,1%
Zorgorganisaties	1.589	67,9%
Opleidingen	1.996	85,3%
Anders namelijk...	10	0,4%
Niet	5	
verzekeraars	1	
overig	4	

Ik vind dat geneeskundestudenten een actieve rol zouden moeten hebben in de discussies over de zorg van de toekomst.

	N	%
Helemaal mee oneens	21	0,90%
Mee oneens	179	7,70%
Neutraal	481	20,60%
Mee eens	1402	59,90%
Helemaal mee eens	256	11%
Total	2339	100%

De Geneeskundestudent
Mercatorlaan 1200
Postbus 20051
3502 LB Utrecht

T: (030) 28 23 399
E-mail: info@degeneeskundestudent.nl
www.degeneeskundestudent.nl

Geef aan hoeveel verandering jij verwacht op volgende gebieden in de nabije toekomst:
Schrijf van 1= geen verandering tot 5= veel verandering

	Gebruik van technologische applicaties en robots in de zorg	Diagnostiek en behandeling en	Financiering van zorg	Veranderen de zorgvraag	Organisatie van de gezondheidszorg	De rollen van en de relatie tussen patiënten en professionals	Beroepen binnen de gezondheidszorg
1	8	10	25	34	33	52	58
	0%	0%	1%	2%	1%	2%	3%
2	130	226	319	340	434	482	658
	6%	10%	14%	15%	19%	21%	28%
3	391	777	743	792	845	797	938
	17%	33%	32%	34%	36%	34%	40%
4	1023	1043	897	982	787	839	577
	44%	45%	38%	42%	34%	36%	25%
5	787	283	355	191	240	169	108
	34%	12%	15%	8%	10%	7%	5%

Vragen Zorg van de Toekomst uit enquête 2016-2017

Bijlage 9.1: Enquêtevragen Zorg van de Toekomst

Zorg van de toekomst

De volgende vragen zullen gaan over de zorg van de toekomst. Tegenwoordig is zorg van de toekomst een belangrijk onderwerp, zowel in de media als in de politiek. Maatschappelijke, medische en technologische ontwikkelingen spelen een rol in de discussies. Met de zorg van de toekomst bedoelen wij de gezondheidszorg in Nederland over 15-20 jaar, en de mogelijke veranderingen in de komende jaren die hier aan bijdragen.

Voorbeelden van onderwerpen zijn hierbij:

- *Nieuwe technologische ontwikkelingen (ehealth, robotica)*
- *Veranderingen in zorgvraag (meer ouderen, chronisch zieken)*
- *Veranderingen in de organisatie van de gezondheidszorg (marktwerking)*

1. Ik word door mijn opleiding goed voorbereid op het werken in de zorg, zoals deze er eruit zal zien in 2035.

- A. Helemaal mee oneens
- B. Mee oneens
- C. Neutraal
- D. Mee eens
- E. Helemaal mee eens

2. Ik zou in mijn opleiding meer aandacht willen voor...

... de veranderende zorgvraag	A. Helemaal mee oneens B. Mee oneens C. Neutraal D. Mee eens E. Helemaal mee eens
... verandering in de rollen van/de relatie tussen patiënten en professionals	A. Helemaal mee oneens B. Mee oneens C. Neutraal D. Mee eens E. Helemaal mee eens
... gebruik van technologische applicaties en robots in de zorg.	A. Helemaal mee oneens B. Mee oneens C. Neutraal D. Mee eens E. Helemaal mee eens
... nieuwe diagnostiek/behandelingen.	A. Helemaal mee oneens B. Mee oneens C. Neutraal D. Mee eens E. Helemaal mee eens
... financiering van zorg	A. Helemaal mee oneens B. Mee oneens C. Neutraal D. Mee eens E. Helemaal mee eens
... veranderingen in organisatie van de gezondheidszorg.	A. Helemaal mee oneens B. Mee oneens C. Neutraal D. Mee eens E. Helemaal mee eens
... nieuwe beroepen binnen de gezondheidszorg.	A. Helemaal mee oneens B. Mee oneens C. Neutraal D. Mee eens E. Helemaal mee eens

3. Ik ben op de hoogte van de discussies die spelen op gebied van de zorg van de toekomst.

- A. Helemaal mee oneens
- B. Mee oneens
- C. Neutraal
- D. Mee eens
- E. Helemaal mee eens

4. Op welke manieren ben je in aanraking gekomen met het onderwerp 'de zorg van de toekomst'.

- A. Algemene media (nieuwsprogramma's, kranten)
- B. Bijeenkomsten en symposia
- C. Opleiding
- D. Social media (Facebook, twitter)
- E. Vaktijdschriften (Medisch Contact, NTvG)
- F. Andere studenten
- G. Anders, namelijk ...

Note: Deze vraag is alleen gesteld aan de respondenten die bij vraag 3 met D of E beantwoord hebben.

5. Ik vind dat geneeskundestudenten een actieve rol zouden moeten hebben in de discussies over de zorg van de toekomst. (iedereen)

- A. Helemaal mee oneens
- B. Mee oneens
- C. Neutraal
- D. Mee eens
- E. Helemaal mee eens

6. Door welke partijen zou jij geïnformeerd en/of betrokken willen worden over/bij de discussies over de zorg van de toekomst? (iedereen)

- A. Lokale verenigingen (bijv. studieverenigingen)
- B. Media
- C. Nationale verenigingen (bijv. De Geneeskundestudent)
- D. Opleidingen
- E. Politiek
- F. Zorgorganisaties (bijv. tijdens coschappen)
- G. Anders, namelijk ...

7. Geef aan hoeveel verandering jij verwacht op volgende gebieden in de nabije toekomst: Schrijf van 1= geen verandering tot 5= veel verandering

... de zorgvraag	Schaal 1-5
... de rollen van/de relatie tussen patiënten en professionals	Schaal 1-5
... gebruik van technologische applicaties en robots in de zorg	Schaal 1-5
... diagnostiek/behandelingen	Schaal 1-5
... financiering van zorg	Schaal 1-5
... organisatie van de gezondheidszorg	Schaal 1-5
... beroepen binnen de gezondheidszorg	Schaal 1-5